

ROZTARGANY (21) *part praet pass pf i impf*

pf (20), *impf* (1) *Mącz* 346a.

roztargany, roztargan (17), **roztarchany** (4); *roztargan(y) KromRozm III, BibRadz, BielKron* (2), *Mącz* (5), *HistRzym, WujJud, KochOdpr, KochPs, StryjKron, ReszPrz, Calep, GosłCast*; *roztarchany GórnDworz* (2), *GórnTroas, PudłDydo*.

roztargany, roztarchany (17), **roztargan** (4).

rof- (16), *roz-* (5).

o jasne; -tar- (18), *-târ-* (3); *-târ-* *KochPs, GórnTroas*; *-tar-* : *-târ-* *BielKron* (1:1); *w formach złożonych drugie a jasne, w formie niezłożonej pochylone*.

sg m N roztargany (4), *roztargân* (4); *~(attrib) -any* (1); *~(praed) -ân* (4) *BielKron* (2), *Mącz, HistRzym*; *-any* (2) *StryjKron, ReszPrz*. \diamond *f N roztarganá* (2). \diamond *G roztargan(e)i* (1). \diamond *A roztarganá* (1). \diamond *I roztarchaną* (1). \diamond *pl N subst roztargané* (6); *-é* (1), *-(e)* (5). \diamond *A subst roztarchan(e)* (1). \diamond *I m roztargan(e)mi* (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: roztargan od kogo, od czego (żywotne) (2).

Sł stp s.v. roztargać, Cn notuje, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w. s.v. roztargać, roztarchać.

1. *Rozdarty (rozdzierany), rozerwany (rozrywany), też w inny sposób naruszony (naruszany); raptus PolAnt; laniatus Calep; discerptus Cn* (10) : To yeft oná yedyna fuknya páná Kryftułowá nye zřfywána/ która nye yeft áni będye rozerznyoná álbo roftárgána. *KromRozm III E6; Świętnicá twoiá gore/ namiot roztargány Leży w prochu fzkárádzie nogámi wdeptány. KochPs* 110; *Calep* 581a.

Przen (3) :

Szereg: »roztargany i rozerwany« (1): *Przeto was nálezá Regestrowána řpowiedz niechay nie obrufza: wzywáycie wy iáko chcecie wálzey roftárgáney y rozerwáney/ á obáčzcie iákie owoce z they wálzey řpowiedzi pochodzą. WujJud* 89.

a) *Zniszczony, doprowadzony do upadku a. podzielony, pozbawiony jedności (o wspólnocie)* (1) : *áby fię do tego przyczyná řwá przyložyli [biskupi]/ żeby náuká zbáwienna/ którą opowiadáli/ w fercách wálzych nie ginęła/ kościół który zákładáli nie był roftárgány/ iedność do ktorey ludzie zgromadzáli/ nie byłá rozerwana ReszPrz* 112.

b) *Rozpraszany, niemogący się skupić (o uwadze)* (1) :

Fraza: »umysł bywa roztargan« (1): *Animus in diversa rapitur, Vmysł rozmáycie bywa roftárgan. Mącz* 346a.

a. *Ciężko poraniony, zabity; crudus Cn* (4) : **[**ktorego *[Bessa]* gdy poimano/ kazał *[Aleksander]* dwoie drzewá řchylić/ á zá wirzchy obie nodze wwięzác y pułćić/ tám go drzewá roftárgnęły (*marg*) *Bell roftargan. (-) BielKron* 1551 29.**]**

Wyrażenia: »na [ile] części roztargany« (1): *Tegoż czářfu Iwonia Hořpodar Wołofki [...] był od řwoich Turkom wydány/ y ná cztery części roftárgány StryjKron* 777.

»roztargan końmi« [*szyk 1:1*] (2): *Tego czářfu Ipolit końmi roftárgan dla Krześciánřkiey wiáry od Decyulá. BielKron* 153, 215v.

α. *O dzikich zwierzętach (1)* : bárzo sie bał [rycerz] czekáiąc godziny rychłoliby był roztárgan od lwá. *HistRzym* [118].

[*Wyrażenie*: »roztarganim roztargan«: *BudBib Gen 37/34*[33] cf ROZTARGANIE *znacz. 1.a.*]

2. *O włosach: rozczochrany, potargany, rozburzony; też rozpuszczony; dissolutus, horrens, passus Mącz; disiectus, incomptus, scissus, solutus Cn (10)* :

Wyrażenie: »roztargane włosy« = *dissoluti a. horrentes a. passi capilli Mącz* [szyk 4:3] (7): *Dissoluti capilli, Roftárgané/ Rołpużczone włosy. Mącz 401a, 34c, 275b, 283a; Ato zaś co zá białągłowá/ z włosy roftárganemi/ y twarzy ták bládey. KochOdpr D; Wierné méy nędze towarzyski/ kofy Rozplećcie: łzyię niechay kryią włosy Roftarcháné GórnTroas 12; W ten čás wyrzyfz nędzniku włosy roftárcháne/ Ná twey żenie łkrwáwioney ciáło popłowáne. PudłDydo B2v.*

a. *Mający rozczochrane, potargane a. rozpuszczone włosy (3)* : tákże roftárchána y s płáczem wielkim/ wroćilá sie vboga dziewczká do łiołtry ná pole GórnDworz Bbv; o by przyfzedł/ á mnie zfráłowáná Ták iáko teraz łtoię záłtał roztárganá. *GosłCast 63.*

W połączeniu szeregowym (1): ná owę białógłowę [...] miło pátrzyć czo iá człowiek záłtanie domá niełplecioná/ niełzczeláná/ y owłzem nápołi roztárchána/ áno v niey płéc przyrodzona [...] białá GórnDworz G2.

[*W porównaniu*: A porzuciłwzy wołá Bożą bes włtydu [*Antykrystowi pomocnicy*] iáko niewiáfty roftárcháne biegáią/ á tułią sie zá marnosćiami tego łwiátá *KrowObraz E3v.*]

3. *Porozrzucany, leżący w bezładzie (o wielu) (1)* : A ták gniew páńłki zápalił sie przeciw ludowi łwemu/ á wyćiągnáwłzy rękę łwą vderzył náń/ [...] á trupy ich rołthárgané łá [*fuit morticinium eorum excisum*] w połrzod vlic ich *BibRadz Is 5/25.*

Synonimy: **1.** *podarty, poszarpany, rozdarty, rozszarpany*; **a.** *podrapany, poobrażany, poraniony, zabity*; **2.** *poszarpany, rozczochrany*; **3.** *rozproszony.*

Cf **ROZTARGAĆ**